

Ανάλυση πάνω στη γλώσσα του Αναγνώστη-Διασκευαστή (Μαρία Κούση)

/ [Πεμπτουσία](#)

ΓΛΩΣΣΑ-ΥΦΟΣ-ΔΙΑΣΚΕΥΗ

Το έργο του Αναγνώστη είναι σαν ένα προσωπικό ημερολόγιο στο οποίο καταγράφει όσα έζησε ο ίδιος. Έτσι, απουσιάζουν κάποια απαραίτητα στοιχεία-λεπτομέρειες της μάχης και της καταστροφής της Θεσσαλονίκης στα οποία δεν ήταν παρών. Αυτό καθιστά το έργο του ελλιπές και χωρίς ιδιαίτερη ζωντάνια. Όμως από τις ελλείψεις, τις αδυναμίες και την απλότητα φαίνεται η αξιοπιστία του έργου, η γνησιότητα και η ειλικρίνεια. Γι'αυτό είναι και η πιο σημαντική πηγή για την άλωση της Θεσσαλονίκης.

Η διήγηση του Αναγνώστη δεν έχει σωθεί. Υπάρχει η αντιγραφή του έργου στον κώδικα 172 της βιβλιοθήκης του Βατικανού. Το κείμενο αυτό του κώδικα έχει αρκετά προβλήματα: η στίξη δεν είναι καλή, ούτε και ο συλλαβισμός, χρησιμοποιεί κεφαλαία γράμματα μέσα στις λέξεις και έχει πάρα πολλά ορθογραφικά λάθη. Το

έργο γενικά έχει μία γλωσσική ανωμαλία, καθώς ξεκινάει από τον Όμηρο και τους κλασικούς και φτάνει μέχρι τους συγχρόνους του, ιστορικούς και χρονογράφους. Επιπλέον, ο κώδικας σε κάποια σημεία έχει καταστραφεί από την υγρασία και το κείμενο λείπει. Επομένως, τα σημεία αυτά είναι προσθήκες του διασκευαστή. Γι' αυτό παρατηρούμε και διαφορές στο ύφος και τη γλώσσα στα κομμάτια που προστέθηκαν αργότερα.

Η γλώσσα και το ύφος, λοιπόν, του διασκευαστή είναι τόσο διαφορετικά από του Αναγνώστη, που με την πρώτη ματιά αποκαλύπτουν τα σημεία που είναι διασκευασμένα. Ο Αναγνώστης χρησιμοποιεί τη λόγια γλώσσα της εποχής του σε απλή μορφή, με απλό λεξιλόγιο και λιτό ύφος. Ο τόνος του έργου είναι προσωπικός καθώς βίωσε ο ίδιος τα γεγονότα που περιγράφει. Αποφεύγει τις υπερβολές, τους ρητορισμούς και τις συναισθηματικές εξάρσεις. Από την άλλη ο διασκευαστής ενώ χρησιμοποιεί κι αυτός τη λόγια γλώσσα της εποχής, προσθέτει κάποια γλωσσικά στοιχεία από την Αγία Γραφή, τον Όμηρο, το Δημοσθένη και τον Καμινιάτη. Το ύφος του είναι γεμάτο στόμφο και όγκο και χρησιμοποιεί πολλά σχήματα λόγου (ερωτήσεις, αποστροφές, παρομοιώσεις κτλ) με τάση για υπερβολή και μεγαλοποίηση.

Η περιγραφή του Αναγνώστη αναφερόταν μόνο στη μάχη, οπότε ήταν φτωχή και γι' αυτό χωρούσε πολλές προσθήκες για να γίνει πιο ενδιαφέρουσα. Έτσι, είναι

πολλά αυτά που μπόρεσε να συμπληρώσει ο διασκευαστής: για τη μάχη, τα πολεμικά μέσα, την ψυχολογία των ανθρώπων, κάνει διάφορες επεξηγήσεις, αλλαγές, επαναλήψεις, ανακεφαλαιώσεις, αναδιατυπώνει τα ίδια πράγματα με άλλα λόγια και τέλος συνεχίζει την ιστορία. Κάνει προσθήκες και μόλις νιώσει ότι έχει ξεφύγει πολύ από το κείμενο, επιστρέφει στον αρχικό τρόπο γραφής.

Εκτός από τη γλώσσα και το ύφος, υπάρχουν και άλλα στοιχεία που φανερώνουν τη διασκευή, όπως:

- Στην αρχή ο συγγραφέας λέει ότι θα μιλήσει σύντομα και περιληπτικά, ενώ στη συνέχεια βλέπουμε πολλές λεπτομέρειες που προστέθηκαν από το διασκευαστή.
- Ενώ αναφέρθηκε στην αρχή στο θάνατο του Μητροπολίτη Συμεών, αργότερα με απότομο τρόπο, που δεν ταιριάζει στον Αναγνώστη, βλέπουμε να προσθέτει ότι κατηγορήσαν τον Συμεών ότι πρόδωσε τους Θεσσαλονικείς στους Τούρκους.
- Ο ιστορικός λέει ότι οι Θεσσαλονικείς στη μάχη χρησιμοποίησαν μόνο πέτρες και βέλη, ενώ ο διασκευαστής αναφέρεται και σε μικρά κανόνια και μπαρούτι.
- Ο διασκευαστής φαίνεται ότι δεν έζησε την άλωση της πόλης γιατί έφυγε κατά τη Βενετοκρατία και επέστρεψε μετά την άλωση έπειτα από την εντολή του Μουράτ. Γιάυτο δε θυμάται καλά κάποια σημαντικά για την ιστορία γεγονότα. (ότι ο Μουράτ επέστρεψε 2,5 χρόνια μετά την άλωση στη Θεσσαλονίκη, πόσοι Θεσσαλονικείς επέστρεψαν μετά την εντολή του Μουράτ)
- Σύμφωνα με τον Τσάρα τα κεφάλαια 13-21 ανήκουν αποκλειστικά στον διασκευαστή. Για το λόγο αυτό συναντάμε πολλές κουραστικές επαναλήψεις, ανακεφαλαιώσεις κάθε φορά που ξεκινάει ένα νέο κεφάλαιο, αρκετές αντιφάσεις (π.χ. πρώτα λέει ότι ο Μουράτ πήρε όλες τις εκκλησίες, μετά λέει ότι τις πήρε όλες εκτός από τις τέσσερις καθολικές και τέλος λέει πάλι ότι τις πήρε όλες) και η ιστορία θυμίζει φανταστική αφήγηση.
- Ακόμη, ο διασκευαστής έχει επηρεαστεί από δύο έγγραφα της Μητρόπολης της Θεσσαλονίκης που ανήκουν στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και είναι υστερόχρονα του έργου του Αναγνώστη και εστιάζουν στις καταστροφές των εκκλησιών.

Αυτά τα στοιχεία, λοιπόν, φανερώνουν ότι η διασκευή έγινε μάλλον αρκετά χρόνια μετά την πτώση της πόλης και την έκδοση του έργου του Αναγνώστη, καθώς περιέχει πληροφορίες για το πώς οργανώθηκε από τον Μουράτ, την κατάσταση των εκκλησιών κ.α. που σχετίζονται με τα πρώτα χρόνια της τουρκικής Θεσσαλονίκης.

Πόλεμος-Wilhelm Heinrich

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Όλο το έργο είναι μία μικρή αφήγηση για την άλωση της Θεσσαλονίκης. Ο αφηγητής είναι ομοδιηγητικός, καθώς είναι ο ίδιος ο Αναγνώστης αυτόπτης μάρτυρας και το έργο έχει εσωτερική εστίαση. Ο ιστορικός κάνει ευθύγραμμη αφήγηση, αφηγείται τα γεγονότα στη σειρά με την οποία συνέβησαν. Όσον αφορά το ρυθμό του έργου, συναντάμε κάποιες επιβραδύνσεις (όταν ο Αναγνώστης εκφράζει τις προσωπικές του σκέψεις, αντιδράσεις, όπως είναι όλο το κεφάλαιο 8 που σταματάει την ιστορία (αφηγηματικό κενό), ή όταν ο ο διασκευαστής προσθέτει μικρές διηγήσεις σαν ξεχωριστές ιστορίες, όπως η ιστορία για τον πύργο της Σαμαρείας, το λείψανο της Μυροβλύτιδας Θεοδώρας, η τύχη της λειψανοθήκης του Αγίου Δημητρίου κ.α) αλλά και κάποιες επιταχύνσεις (όπως όταν παραλείπει γεγονότα ή περιγράφει πολύ περιληπτικά κάποια άλλα, όπως τη μάχη).

Τα πρόσωπα τα οποία χρησιμοποιούνται στο έργο εναλλάσσονται συνεχώς. Στον πρόλογο χρησιμοποιεί β' ενικό γιατί απευθύνεται σε ένα σεβαστό φίλο του και έπειτα σε β' πληθυντικό για να απευθυνθεί στους αναγνώστες. Μέσα στη διήγηση του χρησιμοποιεί α' πληθυντικό για τους Θεσσαλονικείς, για όσα γεγονότα συμμετείχε ή για όποιες σκέψεις συμφωνούσε. Αλλά συναντάμε και το γ' πληθυντικό για τους Θεσσαλονικείς, όταν παρουσιάζει γεγονότα που δε συμμετείχε

ή σκέψεις που δε συμφωνούσε ή όταν αναφέρεται στους Τούρκους. Σε γ' πρόσωπο γράφει όταν μιλάει για τις κινήσεις του Μουράτ ή των αρχηγών κ.α. Τέλος, όταν χρησιμοποιεί α' ενικο κάνει προσωπικά σχόλια και προβάλλει τη γνώμη του.

Χρησιμοποιεί και παρελθοντικούς χρόνους για να αφηγηθεί όσα συνέβησαν, αλλά και παροντικούς στον πρόλογο και τον επίλογο.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)